

“กฎหมาย ป.ป.ช. ยุคปราบโกง”
ตอน ยกเครื่อง ป.ป.ช.

นางสาวอัญมณี สัจจาสัย
วิทยากรชำนาญการพิเศษ
กลุ่มงานกฎหมาย ๒ สำนักกฎหมาย

บทความนี้ใช้เพื่อนำออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา
รายการเจตนารมณ์กฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ร่างพระราชบัญญัติ
ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคล
และผลประโยชน์ส่วนรวม พ.ศ.

นางสาวอัญมณี สัจจาสัย
วิทยากรชำนาญการพิเศษ
ผู้เรียบเรียง

บทนำ

การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวมหรือผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of interest) เกิดขึ้นได้กับบุคลากรในภาครัฐและภาคเอกชนถือเป็นการทุจริตคอร์รัปชันประเภทหนึ่ง ทั้งนี้องค์การเพื่อความร่วมมือ และการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development (OECD)) นิยามคำว่า Conflict of interest ของเจ้าหน้าที่รัฐว่า หมายถึงการที่เจ้าหน้าที่รัฐมีผลประโยชน์ส่วนตัวที่สามารถส่งผลทำให้การทำหน้าที่บิดเบือนไป ผลประโยชน์ส่วนตัวที่อ้างถึงนี้ไม่จำเป็นต้องอยู่ในรูปตัวเงินเสมอไป ผลประโยชน์ทับซ้อนเป็นก้าวแรกที่น่าไปสู่ปัญหาคอร์รัปชันในอนาคต เพราะเป็นการแสวงหาประโยชน์ส่วนบุคคลโดยการละเมิดต่อกฎหมายหรือจริยธรรม ด้วยการใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่แทรกแซงการใช้ดุลยพินิจในกระบวนการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทำให้เกิดการละทิ้งคุณธรรมในการปฏิบัติหน้าที่สาธารณะ ขาดความเป็นอิสระ ความเป็นกลางและความเป็นธรรมจนส่งผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะของส่วนรวม ทำให้ผลประโยชน์ขององค์กรและสังคมต้องสูญเสียไป โดยอาจอยู่ในรูปของผลประโยชน์ทางการเงิน คุณภาพการให้บริการ ความเป็นธรรมในสังคม ตลอดจนถึงคุณค่าอื่น ๆ และโอกาสในอนาคต ดังนั้นผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest : COI) จึงเป็นประเด็นปัญหาทางการบริหารภาครัฐ ที่นับเป็นบ่อเกิดของปัญหาการทุจริตประทุมิขอบในระดับที่รุนแรงขึ้นและยังสะท้อนปัญหาการบริหารจัดการที่ขาดหลักธรรมาภิบาลและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ(ริบไตร์ แสละวงค์และเดือนเด่น นิคมบริรักษ์, ๒๕๖๐, น. ๑)

ประเทศไทยได้มีการพัฒนาการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมาอย่างยาวนาน หากจะกล่าวถึง สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) เป็นหน่วยงาน ที่เกิดขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ และมีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ เป็นต้นมาต่อมามีแก้ไขเมื่อปี ๒๕๕๐ และแก้ไขครั้งใหญ่เมื่อปี ๒๕๕๔ จากนั้นแก้ไขอีกสองครั้งในยุคของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) และแก้ไขโดยประกาศคณะรัฐประหาร (คสช.) อีกสามฉบับ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความพยายามของแต่ละยุคสมัยรัฐบาลที่จะเพิ่มเครื่องมือและมาตรการเพื่อปราบปรามคอร์รัปชันให้สำเร็จ

ที่ผ่านมาในอดีตการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศไทยมีวิวัฒนาการ
แบ่งได้ ๔ ยุค ดังนี้

ยุคที่ ๑ ยุคก่อน รัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐

- พนักงานสอบสวน
- คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (คณะกรรมการ ป.ป.ป.) จัดตั้งขึ้นในสมัยรัฐบาลนายสัญญา ธรรมศักดิ์ เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๘ โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. ๒๕๑๘ เหตุผลในการจัดตั้ง ป.ป.ป. สืบเนื่องมาจากขบวนการนักศึกษาและประชาชนกดดันให้รัฐบาลยึดทรัพย์สินของผู้นำรัฐบาลที่ถูกโค่นล้มไปในเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ และเอาจริงเอาจังกับการปราบปรามการทุจริตที่แพร่ระบาดมากในวงราชการ
- ศาลยุติธรรม

ยุคที่ ๒ รัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐

- คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.)
- ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
- ศาลรัฐธรรมนูญ

ยุคที่ ๓ รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐

- ใต้สวนและวินิจัยผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับอำนวยการ ตันขึ้นไป
- การเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา
- ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
- ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

ยุคที่ ๔ ยุครัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

- การทำงานของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) ต้องทำให้มีประสิทธิภาพ เกิดความรวดเร็ว สุจริต และเที่ยงธรรม
- การตรวจสอบบัญชีทรัพย์สิน ของเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกระดับ
- คณะกรรมการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน และหน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วมในการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต (คณะกรรมการ สปท.)
- ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

ดังนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ หรือ พ.ร.บ.ป.ป.ช. ฉบับใหม่ จึงได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๑ ให้เป็นกฎหมายหลักเกี่ยวกับการปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทย โดยมีคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (กรธ.) เป็นผู้ร่าง สำระสำคัญของกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา ๖๓ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

เจตนารมณ์ในการตรากฎหมายฉบับนี้ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๑๓๐ ได้บัญญัติให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ขึ้นมาบังคับใช้ เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ โดยได้บัญญัติหลักการต่าง ๆ อาทิ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มาตรการหรือแนวทางที่จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เกิดความรวดเร็วสุจริต และเที่ยงธรรม รวมทั้งได้เปลี่ยนแปลงคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม ตลอดจนวาระการดำรงตำแหน่งไว้ อีกทั้ง มาตรา ๖๓ ของรัฐธรรมนูญฯ ได้บัญญัติให้รัฐมีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด รวมทั้งกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ ต่อต้าน หรือชี้เบาะแส โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ แสดงให้เห็นว่า รัฐธรรมนูญฯ ฉบับปัจจุบันให้ความสำคัญในการป้องกันและการขจัดปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศไทยอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดปัญหาในการพัฒนาประเทศไทย

ดังนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ จึงออกมาเพื่อยกเลิกระบบงานของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) เก่าทั้งหมดและวางโครงสร้างองค์กรสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) พร้อมอำนาจหน้าที่ที่ขึ้นใหม่ มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) รับผิดชอบการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐทั้งหมด โดยให้ ป.ป.ช.สามารถโอนถ่ายงานไปยังหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมรับผิดชอบได้ ชนิดที่เรียกได้ว่า “ยกเครื่องสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) ใหม่ทั้งหมด”

สาระสำคัญของกฎหมาย

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มีจำนวนทั้งสิ้น ๒๐๐ มาตรา มีสาระที่สำคัญอยู่หลายประการ เช่น การวางระบบและโครงสร้างองค์กร ป.ป.ช. ขึ้นใหม่ มีการคัดสรรคุณสมบัติของกรรมการและเจ้าหน้าที่และเพิ่มอำนาจในการแสวงหาข้อเท็จจริง จำกัดกรอบเวลาทำงานให้ชัดเจน โดยเฉพาะคดีใหญ่ ๆ เพิ่มบทบาทในงานส่งเสริมและป้องกันการทุจริต รวมทั้งการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วม การคุ้มครองผู้ชี้เบาะแสการทุจริต การสร้างกลไกใหม่ ๆ เพิ่มเติมให้มีกองทุนฯ สำหรับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และมีอำนาจในการตรวจสอบนักการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญ โดยในส่วนของกรรมาธิการเครื่อง ป.ป.ช. สรุปสาระที่น่าสนใจได้ ดังนี้

ปรับเปลี่ยนกระบวนการการทำงาน

แต่เดิมในปี ๒๕๔๐ สำนักงาน ป.ป.ช. ต้องทำหน้าที่ในการตรวจสอบการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งต้องตรวจสอบทั้งหมดตั้งแต่เรื่องใหญ่จนถึงเรื่องเล็ก ต่อมามีการเปลี่ยนแปลงมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) เป็นผู้ดำเนินการตรวจสอบข้าราชการระดับปฏิบัติ ส่วนการตรวจสอบระดับผู้อำนวยการกองขึ้นไป มอบหมายให้ ป.ป.ช. เป็นผู้ดำเนินการ

ต่อมาในปี ๒๕๖๐ ได้มีการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ นี้ ให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ ป.ป.ช. รับผิดชอบการทุจริตเจ้าหน้าที่รัฐทั้งหมด โดยให้ ป.ป.ช. สามารถโอนถ่ายงานไปยังหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมรับผิดชอบได้ โดย ป.ป.ช. และหน่วยงานนั้น ๆ ต้องมีการหารือพูดคุยกันถึงรูปแบบในการดำเนินคดี ซึ่งกระบวนการการทำงานเหล่านี้ถือว่าเป็นกลไกที่จะทำให้เกิดการขับเคลื่อนการปราบปรามการทุจริตร่วมกันในทุกหน่วยงาน

ทั้งนี้ ได้มีการวางบทบาท ป.ป.ช. ให้มีหน้าที่ทั้งป้องกันการทุจริต โดยสามารถเสนอแนะมาตรการป้องกันการทุจริตกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่ดำเนินการตรวจสอบการทุจริตที่เกิดขึ้นได้ โดยไม่ต้องรอให้เรื่องเข้ามาอยู่ในความรับผิดชอบของ ป.ป.ช.

คณะกรรมการสรรหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๗ ได้กำหนดให้เมื่อมีกรณีที่จะต้องสรรหาผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระนอกจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหาตามมาตรา ๒๐๓ ที่จะดำเนินการสรรหา เว้นแต่กรรมการสรรหาตามมาตรา ๒๐๓ (๔) ให้ประกอบด้วยบุคคลซึ่งแต่งตั้งโดยศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระที่มีใช้องค์กรอิสระที่ต้องมีการสรรหา

ให้นำความในมาตรา ๒๐๓ มาตรา ๒๐๔ มาตรา ๒๐๕ และมาตรา ๒๐๖ มาใช้บังคับแก่การสรรหาตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม

คณะกรรมการสรรหาตามมาตรา ๒๐๓ ประกอบด้วย

- (๑) ประธานศาลฎีกา เป็นประธานกรรมการ
- (๒) ประธานสภาผู้แทนราษฎรและผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร เป็นกรรมการ
- (๓) ประธานศาลปกครองสูงสุด เป็นกรรมการ

(๔) บุคคลซึ่งองค์กรอิสระแต่งตั้งจากผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๒๐๑ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๐๒ และไม่เคยปฏิบัติหน้าที่ใด ๆ ในศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระองค์กรละหนึ่งคนเป็นกรรมการ

ดังนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๒ จึงกำหนดให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญฯ กล่าวคือ เมื่อมีกรณีที่จะต้องสรรหาผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหา ซึ่งประกอบด้วย

- (๑) ประธานศาลฎีกา เป็นประธานกรรมการ
- (๒) ประธานสภาผู้แทนราษฎรและผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร เป็นกรรมการ
- (๓) ประธานศาลปกครองสูงสุด เป็นกรรมการ

(๔) บุคคลซึ่งศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระที่มีชื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่งตั้งจากผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

การกำหนดให้มีคณะกรรมการสรรหา เพื่อทำหน้าที่สรรหาผู้ที่สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการในคณะกรรมการ ป.ป.ช. (มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๕) รวมทั้งวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครหรือผู้ได้รับการสรรหา และวินิจฉัยว่ากรรมการผู้ใดพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุลาออกหรือขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้ามหรือไม่ โดยคำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สุด (มาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๙ วรรคสาม)

เพิ่มคุณสมบัติของกรรมการ ป.ป.ช. ให้สูงขึ้น

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๙ ระบุให้กรรมการ ป.ป.ช. มีจำนวน ๙ คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา โดยเพิ่มประสบการณ์ของกรรมการ ป.ป.ช. ให้สูงขึ้น เช่น ต้องเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีไม่น้อยกว่า ๕ ปี จากเดิมไม่ได้กำหนดระยะเวลา ต้องเป็นศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยไม่น้อยกว่า ๕ ปี และต้องมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์ จากเดิมกำหนดแต่ต้องเคยเป็นศาสตราจารย์เท่านั้น

และในมาตรา ๑๐ เพิ่มเงื่อนไขว่า ผู้ที่จะมาเป็นคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ต้องจบการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ ต้องมีสุขภาพที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้ข้อกำหนด

เรื่องอายุขั้นต่ำจะอยู่ที่ ๔๕ ปี เหมือนกฎหมายเดิม แต่เพิ่มข้อกำหนดอายุชั้นสูง คือ ห้ามไม่ให้อายุเกิน ๗๐ ปี อันเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๒๑๖ (๑) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปี แต่ไม่เกินเจ็ดสิบปี

ทั้งนี้ กฎหมายใหม่ยังเปิดช่องให้ผู้ที่เคยเป็นผู้บริหารสูงสุดของบริษัทมหาชน ไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี หรือเคยดำรงตำแหน่งบริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ ไม่น้อยกว่าห้าปี สามารถเป็น กรรมการ ป.ป.ช. ได้ ซึ่งกฎหมายเดิม ไม่ยอมรับตำแหน่งเหล่านี้ ขณะที่กฎหมายเดิมเปิดช่องให้ผู้ที่เคยเป็นรัฐมนตรี ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการองค์กรอิสระอื่น มาเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ได้ แต่กฎหมายใหม่ห้ามไม่ให้ผู้เคยทำงานในองค์กรอิสระอื่น ๆ มารับตำแหน่ง ป.ป.ช.

กฎหมายเดิมให้ผู้แทนองค์การพัฒนาเอกชนหรือเอ็นจีโอ ที่ทำงานมาไม่น้อยกว่า สามสิบปี และได้รับการเสนอชื่อจากองค์กรนั้น แต่กฎหมายใหม่ไม่ให้ผู้แทนจากเอ็นจีโอมาเป็น กรรมการ ป.ป.ช.

เพิ่มเงื่อนไขคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๖ ได้กำหนด คุณสมบัติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่กำหนดไว้ว่าให้ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระต้องมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามทั่วไป ดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปี แต่ไม่เกินเจ็ดสิบปี

(๒) มีคุณสมบัติตามมาตรา ๒๐๑ (๑) (๓) (๔) และ (๕) คุณสมบัติตามมาตรา ๒๐๑ คือ

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

(๔) มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์

(๕) มีสุขภาพที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(๓) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๐๒

ลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๐๒ มีดังต่อไปนี้

(๑) เป็นหรือเคยเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญหรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กร อิสระใด

(๒) ลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙๘ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๗) หรือ (๑๘)

(๓) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้ กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๔) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในระยะสิบปีก่อนเข้ารับการคัดเลือกหรือสรรหา

(๕) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมืองในระยะสิบปีก่อนเข้ารับการคัดเลือกหรือสรรหา

(๖) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

(๗) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือกรรมการหรือที่ปรึกษาของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ

(๘) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนบริษัท หรือองค์กรที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด

(๙) เป็นผู้ประกอบวิชาชีพอิสระ

(๑๐) มีพฤติการณ์อันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ จึงได้กำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไว้ถึง ๒๔ ประการ เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ ให้มีคุณสมบัติทั่วไป เช่น ไม่เป็นพระภิกษุ ไม่ติดยาเสพติด ไม่เคยถูกไล่ออกเพราะทุจริต ฯลฯ ที่เขียนเหมือนกฎหมายฉบับเดิมแล้ว ยังเพิ่มลักษณะต้องห้ามอีกหลายประการ ยกตัวอย่างที่สำคัญ เช่น

- ต้องไม่เคยเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระอื่น
- ต้องไม่เป็นเจ้าของ หรือผู้ถือหุ้นในกิจการสื่อมวลชน
- ต้องไม่เคยกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ความผิดการฉ้อโกงประชาชน ความผิดฐานเป็นผู้ผลิต หรือผู้ค้ายาเสพติด ความผิดฐานเป็นเจ้าของการพนัน ความผิดฐานค้ามนุษย์ และความผิดฐานฟอกเงิน
- ต้องไม่เคยทุจริตในการเลือกตั้ง
- ต้องไม่เคยรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดมาก่อนเลย เว้นแต่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ซึ่งตามกฎหมายเดิมหากพ้นโทษมาเกินห้าปีแล้วก็สามารถเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ได้
- ต้องไม่เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) สมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ข้าราชการการเมือง หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ในระยะสิบปี ซึ่งตามกฎหมายเดิมหากพ้นจากตำแหน่งเดิมแล้วก็สามารถเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ได้ทันที
- ต้องไม่เคยเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ในระยะสิบปี ซึ่งกฎหมายเดิมกำหนดระยะเวลาแค่สามปี

- ต้องไม่มีพฤติการณ์ฝ่าฝืนมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง รวมทั้งไม่เคยแปรรูปคดีกฎหมายให้ตัวเองมีส่วนในเชิงงบประมาณ

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติตามมาตรา ๑๐ และ มาตรา ๑๑ แล้ว เห็นว่า การบัญญัติคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของคณะกรรมการ ป.ป.ช. นั้น เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๖ ประกอบมาตรา ๒๐๑ และมาตรา ๒๐๒ ซึ่งเป็นหลักการที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ โดยได้เพิ่มคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามที่แตกต่างจากฉบับเดิมเข้าไปหลายประการด้วยกัน อันแสดงให้เห็นว่าเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ฯ พ.ศ.๒๕๖๐ ให้ความสำคัญในการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตเป็นอย่างมาก เพื่อให้ได้บุคคลที่เป็นที่ยอมรับ มีความบริสุทธิ์ยุติธรรมเข้ามาทำหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของสังคมไทย ให้ปราศจากการทุจริตคอร์รัปชัน

การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) หน้าที่และอำนาจหลักตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๓๔ ของรัฐธรรมนูญ ได้แก่ ๑) ไต่สวนและมีความเห็นกรณีมีการกล่าวหาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ใดมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่ หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ๒) ไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร่ำรวยผิดปกติกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม และ ๓) กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และเจ้าหน้าที่ของรัฐยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งตรวจสอบและเปิดเผยผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของบุคคลดังกล่าว นอกจากนี้ ได้กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่ไต่สวนเพื่อดำเนินคดีในฐานความผิดอื่นที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ด้วย (มาตรา ๒๘)

(๒) หน้าที่และอำนาจเกี่ยวกับการดำเนินการตามมาตรา ๖๓ มาตรา ๗๘ และ มาตรา ๒๕๕ ค. ด้านกฎหมาย (๑) ของรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๓๑ และมาตรา ๓๒)

(๓) หน้าที่และอำนาจในการตรวจสอบหากความปรากฏต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่ามีการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐอันอาจนำไปสู่การทุจริตหรือสื่อว่าอาจมีการทุจริต โดยหากผลการตรวจสอบปรากฏว่ามีเหตุอันควรระมัดระวัง คณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ มีหนังสือแจ้งให้หน่วยงานของรัฐดังกล่าว และคณะรัฐมนตรีทราบ

(๔) หน้าที่และอำนาจอื่นที่สนับสนุนการดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจหลักของ คณะกรรมการ ป.ป.ช. เช่น การเรียกเอกสาร การให้บุคคลมาให้ถ้อยคำ หรือการขอให้หน่วยงาน ของรัฐให้ความช่วยเหลือในการปฏิบัติหน้าที่ การขอข้อมูลเกี่ยวกับธุรกรรมทางการเงิน และ การดำเนินการเกี่ยวกับการจับ คမ်း และ การปล่อยชั่วคราว ทั้งนี้ ได้กำหนดข้อห้ามและเงื่อนไข เกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลในการดำเนินการแต่ละขั้นตอนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. พนักงาน เจ้าหน้าที่ และบุคคลซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่งตั้ง หรือมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างใด เพื่อมิให้กระทบสิทธิของบุคคลเกินสมควร โดยหากมีผู้ฝ่าฝืนให้เลขาธิการตรวจสอบและ ดำเนินการลงโทษต่อไป

การเพิ่มอำนาจให้ ป.ป.ช. แสวงหาพยานหลักฐานและแสวงหาข้อเท็จจริงได้

คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ของ ป.ป.ช. มีหน้าที่ต้องรวบรวมพยานหลักฐาน สอบสวน และแสวงหาข้อเท็จจริงในคดีที่เกี่ยวกับกับการทุจริตคอร์รัปชัน ดังนั้น กฎหมายจึงต้องมอบอำนาจ เหล่านี้ไว้ให้ด้วย นอกจากอำนาจตามที่มีอยู่เดิม เช่น การเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำ เรียกเอกสาร หลักฐาน การขอให้ศาลออกหมายค้นแล้ว พ.ร.บ.ป.ป.ช. ฉบับใหม่ ยังเพิ่มอำนาจสำหรับการแสวงหา ข้อเท็จจริงให้กับ ป.ป.ช. ในแง่มุมอื่น ๆ อีก เช่น

- มาตรา ๓๔ (๕) ให้ ป.ป.ช. สามารถจ้างที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญ ในการตรวจสอบหา ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สิน และการดำเนินคดีติดตามทรัพย์สินในต่างประเทศได้
- มาตรา ๓๘ ให้ ป.ป.ช. มีอำนาจขอข้อมูลเกี่ยวกับธุรกรรมทางการเงินจากสำนักงาน ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ป.ป.ง.) ได้ เพื่อการตรวจสอบ ใต้สวน วินิจฉัย เกี่ยวกับการกระทำของบุคคลที่เกี่ยวข้อง
- มาตรา ๓๙ ให้กรรมการ ป.ป.ช. และพนักงานใต้สวนที่ได้รับมอบหมาย มีอำนาจ จับกุมตัวผู้กระทำความผิดได้โดยไม่ต้องมีหมายศาล ในกรณีที่มีการกระทำความผิด ฐานทุจริตเกิดขึ้น ในลักษณะความผิดซึ่งหน้า
- มาตรา ๖๗ ให้ ป.ป.ช. ใช้วิธีการอัดเป็นภาพวิดีโอในการสอบสวนได้ โดยให้ผู้ถูกสอบ ได้ตรวจสอบถึงความถูกต้องของบันทึกการให้ปากคำนั้น บันทึกนี้อาจทำสำเนาออกมา เป็นลายลักษณ์อักษร หรือสิ่งบันทึกอย่างอื่นก็ได้

การตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๒ กำหนดให้กรรมการมีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งทรัพย์สินที่มอบหมายให้อยู่ในความครอบครองหรือดูแล ของบุคคลอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมต่อประธานวุฒิสภา โดยให้นำความในหมวด ๕ การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา ๑๐๕ ถึงมาตรา ๑๑๓ มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

โดยให้อำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นอำนาจของประธานวุฒิสภา ทั้งนี้ให้ประธานวุฒิสภา แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินเพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติดังกล่าว เห็นว่า กฎหมายได้กำหนดให้กรรมการมีหน้าที่ ยื่นบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อประธานวุฒิสภาและให้อำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการตรวจสอบเป็นอำนาจของประธานวุฒิสภา หากกรรมการกระทำความผิดเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ให้ประธานวุฒิสภาส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และหากปรากฏว่ากรรมการรั่วรัวผิดปกติก่อนที่คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินส่งสำนวนพร้อมเอกสารหลักฐานไปยังประธานรัฐสภา เพื่อแจ้งให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาทราบ เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

กำหนดให้อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. สามารถร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินได้

คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจตรวจสอบธุรกรรมทางการเงินหรือการได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือหนี้สินเพื่อร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินในกรณีเข้าหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

- มีพฤติการณ์ปรากฏหรือมีเหตุอันควรสงสัยเกี่ยวกับการได้มาซึ่งทรัพย์สินและหนี้สินรายการใด โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือ
- มีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่าจะมีการโอน ยักย้าย แปรสภาพ หรือซุกซ่อนทรัพย์สิน หรือ
- ปรากฏพฤติการณ์ว่ามีการถือครองทรัพย์สินแทนอันมีลักษณะเป็นการมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

ป.ป.ช. มีอำนาจตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินของคู่สมรสที่ไม่ได้จดทะเบียนได้

มาตรา ๑๐๒ ให้ ป.ป.ช. มีหน้าที่ตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน นอกจากตรวจสอบถึงทรัพย์สินของคู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะตามกฎหมายเดิมแล้ว พ.ร.บ.ป.ป.ช. ฉบับใหม่กำหนดเพิ่มให้คำว่า "คู่สมรส" รวมถึงคนที่อยู่กินกันฉันสามีภรรยาโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรสด้วย ผู้ที่ไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน มีบทลงโทษที่แรงขึ้น โดยขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของศาลที่อาจตัดสินคดีทางการเมืองตลอดชีวิต หรือไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวข้อกับการเลือกตั้งเป็นเวลา ๑๐ ปี

เมื่อต้องฟ้องคดีหรือต้องยื่นอุทธรณ์ เพิ่มอำนาจให้ ป.ป.ช. ตัดสินใจร่วมกับอัยการสูงสุด

กรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือองค์กรอิสระ มีพฤติการณ์ทุจริตต่อหน้าที่ และส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หากอัยการสูงสุดเห็นว่า จำนวนการไต่สวนยังไม่สมบูรณ์พอที่จะฟ้องคดี มาตรา ๗๗ กำหนดขั้นตอนต่อไปว่า ให้อัยการสูงสุดและคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตั้งคณะกรรมการร่วมฝ่ายละเท่ากันไม่เกินฝ่ายละ ๕ คน เพื่อดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานให้ครบถ้วน

หากคณะกรรมการร่วมไม่อาจหาข้อยุติได้ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินคดีต่อไป โดยจะยื่นฟ้องคดีได้ และห้ามไม่ให้พนักงานอัยการรับแก้ต่างให้จำเลย

กรณีที่อัยการสูงสุดฟ้องคดีและศาลฎีกาแผนกคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิพากษาแล้ว หากอัยการสูงสุดจะไม่อุทธรณ์ มาตรา ๗๙ กำหนดให้อัยการสูงสุดแจ้งต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. และให้ฟังความเห็นของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกอบด้วย

สำหรับกรณีการดำเนินคดีต่อเจ้าหน้าที่รัฐตำแหน่งอื่น ๆ หากศาลพิพากษาแล้วและอัยการสูงสุดจะไม่อุทธรณ์หรือฎีกา มาตรา ๘๔ ได้กำหนดให้ในเบื้องต้นต้องหารือกับคณะกรรมการ ป.ป.ช. หากมีความเห็นต่างกัน ให้อัยการสูงสุดเป็นผู้ตัดสินใจต่อไป โดยให้คำนึงถึงความเป็นธรรมและประโยชน์ของประเทศเป็นสำคัญ รวมทั้งต้องชี้แจงเหตุผลให้ประชาชนทราบด้วย

เมื่อพบเหตุควรระมัดระวังให้เตือนก่อนเกิดปัญหาได้

เพิ่มอำนาจเชิงรุกของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ตามมาตรา ๓๕ ที่กำหนดว่า กรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีเหตุอันควรสงสัยว่า มีการดำเนินการในหน่วยงานของรัฐอันอาจนำไปสู่การทุจริต หรือสื่อว่าอาจมีการทุจริตให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เข้ามาตรวจสอบได้โดยเร็ว และถ้าหากผลการตรวจสอบพบว่ามีเหตุควรระมัดระวัง ซึ่งหมายถึงว่า ยังไม่พบว่ามีกรกระทำผิดที่เกิดขึ้นแล้ว แต่มีโอกาสที่จะเกิดขึ้นได้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจมีมติด้วยคะแนนเสียงสองในสาม แล้วทำหนังสือแจ้งให้หน่วยงานดังกล่าวและคณะรัฐมนตรีทราบ พร้อมข้อเสนอแนวทางแก้ไข

เมื่อได้รับทราบแล้วหน่วยงานรัฐดังกล่าวและคณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการตามสมควรเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริตหรือเกิดความเสียหายต่อประโยชน์ของรัฐหรือประชาชน และถ้าหากกรณีนั้น ๆ ไม่เกี่ยวกับความลับของทางราชการ ต้องเปิดเผยให้ประชาชนทราบด้วย

สำหรับกรณีการไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สิน ป.ป.ช. สามารถส่งคำเตือนไปยังผู้ที่ไม่ยื่นได้ และถ้าหากพบว่ามีเจตนาปกปิดบัญชีทรัพย์สิน ป.ป.ช. สามารถส่งเรื่องฟ้องศาลได้ ซึ่งนับว่าสิ่งที่เพิ่มเข้ามาในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ฉบับล่าสุด

กำหนดกรอบระยะเวลาในการทำงาน

ในอดีตคดีการทุจริตคอร์รัปชันมีความล่าช้าทำให้เป็นปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการนำผู้กระทำผิดมาลงโทษ โดยหลายคดีแม้มีพยานหลักฐานและป.ป.ช. มีอำนาจดำเนินคดีอย่างเต็มที่ แต่ด้วยภาระงานที่มากและกฎระเบียบ ทำให้คดีจำนวนมากค้างค้ำอยู่ที่ ป.ป.ช. และยังรอผลสรุป ดังนั้น พ.ร.บ.ป.ป.ช. ฉบับใหม่ จึงเป็นความคาดหวังของผู้ร่างรัฐธรรมนูญที่กำหนดกรอบระยะเวลาในการทำงาน ตีกรอบเวลาการทำงานอย่างชัดเจน เพื่อต้องการเร่งรัดการปราบปรามการทุจริต โดยหวังว่า ป.ป.ช. จะทำงานได้ตามกำหนด ไม่ล่าช้าจนเกินไป และนอกจากจะนำผู้กระทำความผิดมารับโทษโดยเร็วแล้วยังต้องการป้องปราม ไม่ให้ประชาชนกระทำความผิด โดยมีมาตราที่ระบุไว้ ดังนี้

มาตรา ๔๘ กำหนดว่า เมื่อมีคดีเข้าสู่การพิจารณาของ ป.ป.ช. ต้องดำเนินการโดยเร็ว หากจำเป็นต้องไต่สวน ต้องทำให้แล้วเสร็จและมีความเห็นหรือวินิจฉัยภายในเวลาไม่เกินสองปี หรือภายในเวลาที่สั้นกว่านั้น ขึ้นอยู่กับประเภทของคดีตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะออกระเบียบมากำหนดกรอบเวลาต่อไป แต่ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น อันไม่อาจดำเนินการให้แล้วเสร็จตามระยะเวลาได้ สามารถขยายออกไปได้อีก ๑ ปี แต่รวมแล้วต้องไม่เกิน ๓ ปี เว้นแต่เป็นเรื่องที่จำเป็นต้องเดินทางไปไต่สวนในต่างประเทศ หรือขอให้หน่วยงานของต่างประเทศดำเนินการไต่สวน หรือขอรับเอกสารหลักฐานจากต่างประเทศ สามารถขยายระยะเวลาเท่าที่จำเป็นได้

มาตรา ๕๐ กำหนดให้ กรณีต้องไต่สวนเบื้องต้น ให้ทำรายงานไต่สวนเบื้องต้นให้เสร็จและเสนอต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายใน ๑๘๐ วัน และมาตรา ๕๑ กำหนดให้คดีสำคัญที่มีผลกระทบกว้างขวางสามารถแต่งตั้งคณะกรรมการไต่สวนได้ ซึ่งต้องจัดทำสำนวนการไต่สวนให้เสร็จและเสนอต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในหนึ่งปี ทั้งสองกรณีสามารถขยายเวลาได้ไม่เกินสองครั้ง ครั้งละ ๖๐ วัน

มาตรา ๔๗ คณะกรรมการ ป.ป.ช. และเลขาธิการ ป.ป.ช. มีหน้าที่ควบคุมและกวดขันให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการไต่สวนปฏิบัติหน้าที่ให้เสร็จภายในกำหนดเวลา หากผู้ใดละเลยไม่ปฏิบัติให้แล้วเสร็จ ให้ดำเนินการทางวินัยตามควรแก่กรณี

เพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและความรวดเร็วของ ป.ป.ช. โดยให้ทำแต่คดีใหญ่

การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน และความรวดเร็วของ ป.ป.ช. อีกมาตรการหนึ่ง คือ การลดภาระงานในคดีที่ไม่ร้ายแรง โดยส่งคดีให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ตำรวจ หรือ ป.ป.ท. ทำแทนได้

มาตรา ๕๐ ของ พ.ร.บ.ป.ป.ช. ฉบับใหม่ กำหนดให้ตั้ง “ผู้ไต่สวนเบื้องต้น” ได้ เพื่อทำหน้าที่การไต่สวนแทนกรรมการ ป.ป.ช. โดยต้องทำงานกันเป็นคณะ ประกอบด้วย เลขาธิการ ป.ป.ช. หรือหัวหน้าพนักงานไต่สวน ร่วมกับพนักงานไต่สวนอีกอย่างน้อยหนึ่งคนเป็นคณะ และอาจมีผู้ช่วยพนักงานไต่สวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่อื่นช่วยทำงานด้วยก็ได้ เมื่อไต่สวนเบื้องต้นเสร็จแล้ว จึงส่งรายงานให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการต่อไป

มาตรา ๖๑ วางหลักเกณฑ์ขึ้นใหม่ว่า กรณีที่ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ต่อตำรวจแล้ว เมื่อตำรวจส่งเรื่องให้ ป.ป.ช. แม้จะเป็นคดีทุจริตที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของ ป.ป.ช. แต่หากคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่า เป็นเรื่องไม่ร้ายแรง สามารถส่งเรื่องคืนให้แก่ตำรวจภายใน ๓๐ วัน และให้ตำรวจดำเนินการต่อไปได้ ในกรณีนี้ให้ ป.ป.ช. จัดทำคู่มือแจกจ่ายให้ตำรวจทราบถึงอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจนด้วย

มาตรา ๖๒ วางหลักเกณฑ์ว่า กรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาว่าทุจริตเป็นผู้ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ อำนวยการระดับสูงลงมาหรือกรณีที่ขอกกล่าวหาไม่ใช่ความผิดร้ายแรง คณะกรรมการป.ป.ช. จะมอบหมายให้ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ หรือ ป.ป.ท. ดำเนินการแทนได้

นอกจากกรณีเหล่านี้แล้ว ในคดีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐร้ายแรงผิดปกติ หรือความผิดอื่น ๆ มาตรา ๖๓ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีทางเลือก ซึ่งหากเห็นว่า ไม่ใช่ความผิดร้ายแรง สามารถส่งเรื่องให้ตำรวจดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เช่นเดียวกับคดีทั่ว ๆ ไปได้ หรือกรณีอื่น ๆ ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่าไม่ใช่ความผิดร้ายแรง ในมาตรา ๖๔ ให้มีทางเลือกส่งเรื่องไปให้ผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่นั้น ๆ ดำเนินการทางวินัยได้

ทำหน้าที่ส่งเสริมและป้องกันการทุจริต

นอกจาก ป.ป.ช. ต้องทำหน้าที่ตรวจสอบ สอบสวน และแสวงหาข้อเท็จจริงในคดีที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตคอร์รัปชันแล้ว ยังเพิ่มหมวดที่ ๗ เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในงานส่งเสริมและป้องกันการทุจริตด้วย โดยมีมาตรา ๓๓ กำหนดว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องกำหนดมาตรการและกลไกที่จำเป็นเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรณรงค์ต่อต้านการทุจริต โดยจัดให้มีช่องทางการชี้เบาะแสการทุจริตที่สะดวก และไม่ส่งผลร้ายกับผู้แจ้ง

ทั้งนี้มาตรา ๓๓ (๓) ยังกำหนดให้ ป.ป.ช. ต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ ที่ถูกต้องเกี่ยวกับอันตรายของการทุจริตและค่านิยมที่เน้นการพึ่งพาระบบอุปถัมภ์ในสังคม และ (๔) กำหนดให้ ป.ป.ช. ต้องรับฟังประชาชนเพื่อนำไปปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่

มาตรา ๓๓ วรรคสอง ยังให้อำนาจ ป.ป.ช. แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเพื่อทำงานด้านนี้โดยตรงด้วย โดยต้องมีประธาน ป.ป.ช. กรรมการหนึ่งคน และเลขาธิการ ป.ป.ช. ผู้แทนภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ฯลฯ เข้าร่วมเป็นกรรมการ

เจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. ต้องมีคุณสมบัติสูงขึ้น

มาตรา ๑๔๖ กำหนดให้ข้าราชการสำนักงาน สาขาระบบการยุติธรรม ต้องสำเร็จปริญญาโททางกฎหมายขึ้นไปหรือสอบได้เป็นเนติบัณฑิต หรือหากจบปริญญาตรีทางกฎหมายก็ต้องจบปริญญาสาขาอื่นด้วย

สำหรับตำแหน่งเลขาธิการ รองเลขาธิการ หรือตำแหน่งอื่นที่เทียบเท่าให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เสนอเรื่องต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งต่อไปโดยมีมาตรา ๑๔๙ เขียนถึงคุณสมบัติไว้ว่า “...เลขาธิการต้องเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต

เป็นที่ประจักษ์ ปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจโดยสุจริต เทียงธรรม กล้าหาญ เป็นกลาง มีจริยธรรมที่ดี และปราศจากอคติทั้งปวง และมีคุณวุฒิประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญอันจะเป็นประโยชน์แก่ การปฏิบัติงานของสำนักงานตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด...”

เจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สิน หาก "ขาดความเที่ยงธรรม" รับโทษสองเท่า

สำหรับเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๕๘ กำหนดให้เจ้าหน้าที่ตั้งแต่ระดับผู้อำนวยการกองขึ้นไป พนักงานได้ส่วน และเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตนเองต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อตรวจสอบ เพื่อให้เกิดธรรมาภิบาลและเป็นการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ หากเจ้าหน้าที่ร่ำรวยผิดปกติ มาตรา ๑๕๙ กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการไต่สวน หรือตั้งคณะกรรมการไต่สวน ให้เสร็จภายใน ๖๐ วัน

นอกจากนี้ มาตรา ๑๔๔ (๒) กำหนดให้คณะกรรมการมีอำนาจจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ขึ้นมาโดยเฉพาะ โดยต้องระบุด้วยว่า หากเจ้าหน้าที่ฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษอย่างไร และมาตรา ๑๔๗ กำหนดให้กรณีที่มีเหตุควรสงสัยว่าเจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. กระทำการไม่สุจริต ให้ดำเนินการทางวินัยโดยเร็ว และให้กรรมการ ป.ป.ช. ย้ายผู้นั้นจากตำแหน่งหน้าที่ทันที

ในกรณีที่กรรมการ หรือเจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. กระทำความผิดฐานทุจริตเสียเอง มาตรา ๑๘๓ กำหนดให้ต้องรับโทษเป็นสองเท่าของความผิดนั้น ๆ ซึ่งการเพิ่มโทษนี้เป็นหลักการเดียวกับกฎหมายเดิม ทั้งนี้ยังกำหนดให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน เป็นผู้มีหน้าที่ตรวจสอบบัญชีของสำนักงาน ป.ป.ช. และตรวจสอบรายงานของกองทุน ป.ป.ช. ด้วย

ประชาชน ๒๐,๐๐๐ รายชื่อ สามารถเข้าชื่อเพื่อตรวจสอบกรรมการ ป.ป.ช. ได้

รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๒๓๖ ได้กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาหรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อกล่าวหาว่า กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดกระทำการตามมาตรา ๒๓๔ (๑) โดยยื่นต่อประธานรัฐสภาพร้อมด้วยหลักฐานตามสมควร หากประธานรัฐสภาเห็นว่ามีความเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำตามที่ถูกกล่าวหา ให้ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องไปยังประธานศาลฎีกา เพื่อตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระจากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ เพื่อไต่สวนหาข้อเท็จจริง

กระทำการตามมาตรา ๒๓๔ (๑) ได้แก่

- การกระทำที่มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ
- ทุจริตต่อหน้าที่
- จงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย
- ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

ดังนั้น บทบัญญัติของมาตรา ๔๕ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ จึงบัญญัติให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ ดังกล่าว กล่าวคือ กรณีที่กรรมการ ป.ป.ช. มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ หรือทุจริตต่อหน้าที่เสียเอง กำหนดให้สมาชิกรัฐสภาจำนวน ๑ ใน ๕ ของสมาชิกที่มีอยู่ หรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๒๐,๐๐๐ คน สามารถเข้าชื่อยื่นต่อประธานรัฐสภาได้ หากประธานรัฐสภาเห็นว่ามีความเห็นสมควรสงสัย ก็ให้เสนอเรื่องไปยังประธานศาลฎีกา เพื่อตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระขึ้นสอบสวนกรณีนี้ ซึ่งเป็นกลไกพิเศษที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยศาลฎีกาแผนกคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยเฉพาะสำหรับกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้ถูกกล่าวหา

และความในตอนที่ท้ายของมาตรา ๔๕ ให้นำความในมาตรา ๘๗ มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม กล่าวคือ หากกรณีที่กรรมการ ป.ป.ช. ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ให้คณะผู้ไต่สวนอิสระเสนอเรื่องต่อศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย

ข้อสังเกต กรณีที่กรรมการ ป.ป.ช. ผู้ถูกกล่าวหาฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงให้เสนอเรื่องต่อศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย จึงเป็นการบัญญัติไว้แตกต่างจากกรณีการกระทำที่มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ ทุจริตปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ที่ให้ส่งสำนวนการไต่สวนไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

กลไกการเอาผิดและถอดถอนกรรมการ ป.ป.ช.

กลไกการเอาผิดและถอดถอนกรรมการ ป.ป.ช. แตกต่างจากระบบเดิม เพราะกฎหมายเดิมวางกลไกแยกเป็นสองกรณี คือ

กรณีที่หนึ่ง หากกรรมการ ป.ป.ช. มีพฤติการณ์เสื่อมเสีย สมาชิกรัฐสภาจำนวนหนึ่งในสี่ หรือประชาชน ๒๐,๐๐๐ คน สามารถเข้าชื่อกันยื่นเรื่องต่อประธานวุฒิสภา เพื่อให้วุฒิสภาลงมติด้วยเสียงสามในสี่เพื่อถอดถอนออกจากตำแหน่ง

กรณีที่สอง คือ หากกรรมการ ป.ป.ช. ร่ำรวยผิดปกติ หรือทุจริตต่อหน้าที่ สมาชิกรัฐสภาจำนวนหนึ่งในห้า สามารถเข้าชื่อยื่นต่อประธานวุฒิสภา เพื่อให้ส่งเรื่องไปยังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้

กลไกการเอาผิดและถอดถอนกรรมการ ป.ป.ช. นั้นแตกต่างจากระบบเดิม โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ยกเลิกกลไกการถอดถอนโดยวุฒิสภา แต่เอาผิดโดยกระบวนการศาลโดยสร้างระบบใหม่ คือ "คณะผู้ไต่สวนอิสระ" ขึ้นมา ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ได้ยกเลิกสิทธิของประชาชนที่จะเข้าชื่อกันเพื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตำแหน่งอื่นไปแล้ว แต่ยังคงให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบกรรมการ ป.ป.ช. ได้

สรุป

เมื่อพิจารณาถึงสาระสำคัญของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ในส่วนของการปรับโครงสร้างและยกเครื่องใหม่ของสำนักงาน ป.ป.ช. สามารถสรุปได้ ๕ ประเด็น ได้แก่

๑. เน้นการมีส่วนร่วมและป้องกันการทุจริต
๒. ทำให้ ป.ป.ช. โปร่งใส
๓. รวมศูนย์เรื่องทุจริตให้อยู่ที่ ป.ป.ช.
๔. มุ่งบูรณาการกับหน่วยงานที่ตรวจสอบ
๕. กระบวนการไต่สวนที่มีประสิทธิภาพ

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าอำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มีความชัดเจนมากขึ้น มีเจตนารมณ์ในการปรับโครงสร้างและยกเครื่องใหม่ในสำนักงาน ป.ป.ช. เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ในปัจจุบันและปรับตัวให้ทันกับโลกในอนาคตข้างหน้า เป็นการกระจายอำนาจลงไปสู่ระดับพื้นที่ ทำให้ปัญหาร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันในต่างจังหวัดได้รับการดำเนินการได้เร็วขึ้น และส่งเสริมกระบวนการตรวจสอบและการมีส่วนร่วมโดยภาคประชาชนให้มีความเข้มแข็งอย่างแท้จริง โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทยลดลง

.....

บรรณานุกรม

ราชกิจจานุเบกษา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘

เอกสารอื่น

วรวิทย์ สุขบุญ .(๒๕๖๓). *เอกสารประกอบการบรรยาย หัวข้อ รัฐสภาที่ป้องกันคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ*

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. หลักสูตร การพัฒนานักบริหาร

ระดับสูง สำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ รุ่นที่ ๑๒. สถาบันพระปกเกล้า

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ.(๒๕๕๘). *“หลักสูตรคู่มือ และแนวทางการ*

การสร้างเครือข่ายภาครัฐต่อต้านการทุจริต”. โครงการข้าราชการไทยไร้ทุจริต. กระทรวงยุติธรรม.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กฎหมาย ป.ป.ช. ยุคใหม่ #๑ หวังสร้างองค์กร “เทวดา”, สืบค้นเมื่อ ๑๗ มกราคม ๒๕๖๒ จาก

<https://ilaw.or.th/node/๔๙๒๔>

บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน

และปราบปรามการทุจริต พ.ศ.”, สืบค้นเมื่อ ๑๗ มกราคม ๒๕๖๒ จาก [https://cdcparliament.go.th/](https://cdcparliament.go.th/draftconstitution๒/ewt_dl_link.php?nid=๑๓๓๖&filename=index)

[draftconstitution๒/ewt_dl_link.php?nid=๑๓๓๖&filename=index](https://cdcparliament.go.th/draftconstitution๒/ewt_dl_link.php?nid=๑๓๓๖&filename=index)

ป.ป.ช.ยกเครื่องใหม่ เผยคดีการเมืองทุกเรื่องเสร็จภายในปี ๖๔ , สืบค้นเมื่อ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒ จาก

<https://www.thaipost.net/main/detail/๒๖๘๑๖>

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต , สืบค้นเมื่อ ๓

มกราคม ๒๕๖๒ จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/๒๕๖๑/A/๐๕๒/๑.PDF>

เพิ่มอำนาจ ปปช. หอกข้างแคร่อนาคต , สืบค้นเมื่อ ๘ มกราคม ๒๕๖๒ จาก

<https://www.posttoday.com/politic/analysis/๕๕๘๘๓๑>

วารสารสำนักงาน ป.ป.ช. “สุจริต” ฉบับที่ ๖๙ ประจำเดือนตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๖๑ สืบค้นเมื่อ

๒๒ มกราคม ๒๕๖๒ จาก [https://www.nacc.go.th/images/article/freetemp/](https://www.nacc.go.th/images/article/freetemp/article_๒๐๑๘๑๒๑๘๑๐๓๑๕๖.pdf)

[article_๒๐๑๘๑๒๑๘๑๐๓๑๕๖.pdf](https://www.nacc.go.th/images/article/freetemp/article_๒๐๑๘๑๒๑๘๑๐๓๑๕๖.pdf)

ส่องร่างกฎหมาย ป.ป.ช.ใหม่ ก้าวหน้าหรือถอยหลัง , สืบค้นเมื่อ ๑๐ มกราคม ๒๕๖๒ จาก

<https://mgronline.com/daily/detail/๙๖๐๐๐๐๑๑๑๕๕๗>

๖ เรื่องใหม่ ในกฎหมาย ป.ป.ช. ๖๑ 'เน้นมีส่วนร่วม โปร่งใส รวมศูนย์ทุจริต มุ่งบูรณาการ",

สืบค้นเมื่อ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๒ จาก [https://www.isranews.org/isranews-article/](https://www.isranews.org/isranews-article/๗๐๐๒๘-seminarnacc๗๐๐๒๘.html)

[๗๐๐๒๘-seminarnacc๗๐๐๒๘.html](https://www.isranews.org/isranews-article/๗๐๐๒๘-seminarnacc๗๐๐๒๘.html)